

Jerzy Pośpiech

Edukacyjne walory sportu w szkole
-perspektywa europejska

Warszawa 6.XI.2009r.

W 1925 roku Georges Herbert, największy autorytet francuskiego wychowania fizycznego we Francji, wydał broszurę zatytułowaną „Sport kontra wychowanie fizyczne”.

Podzielając powszechnie aprobowaną opinię stwierdził, że sport wiążąc się zawsze z pieniędzmi jest „brudny” i rodzi agresję.

Z tych powodów **nie może być też dopuszczony do szkół jako środek wychowawczego oddziaływania.**



50 lat później Niemcy (zarówno ze wschodu, jak i z zachodu) zmienili nazwę przedmiotu szkolne wychowanie fizyczne na lekcje sportu

(**Sportunterricht**), powierzając ich prowadzenie nauczycielom sportu, kształconym na wydziałach Nauk o Sporcie bądź Pedagogiki Sportu.

To samo uczynili później Szwedzi (**Sport and health**) i Holendrzy (**Teaching movement and sport**).

Zaś francuscy uczniowie pobierają dzisiaj lekcje wychowania fizycznego i sportu (**Physical and sport education**) u nauczycieli wychowania fizycznego i sportu.

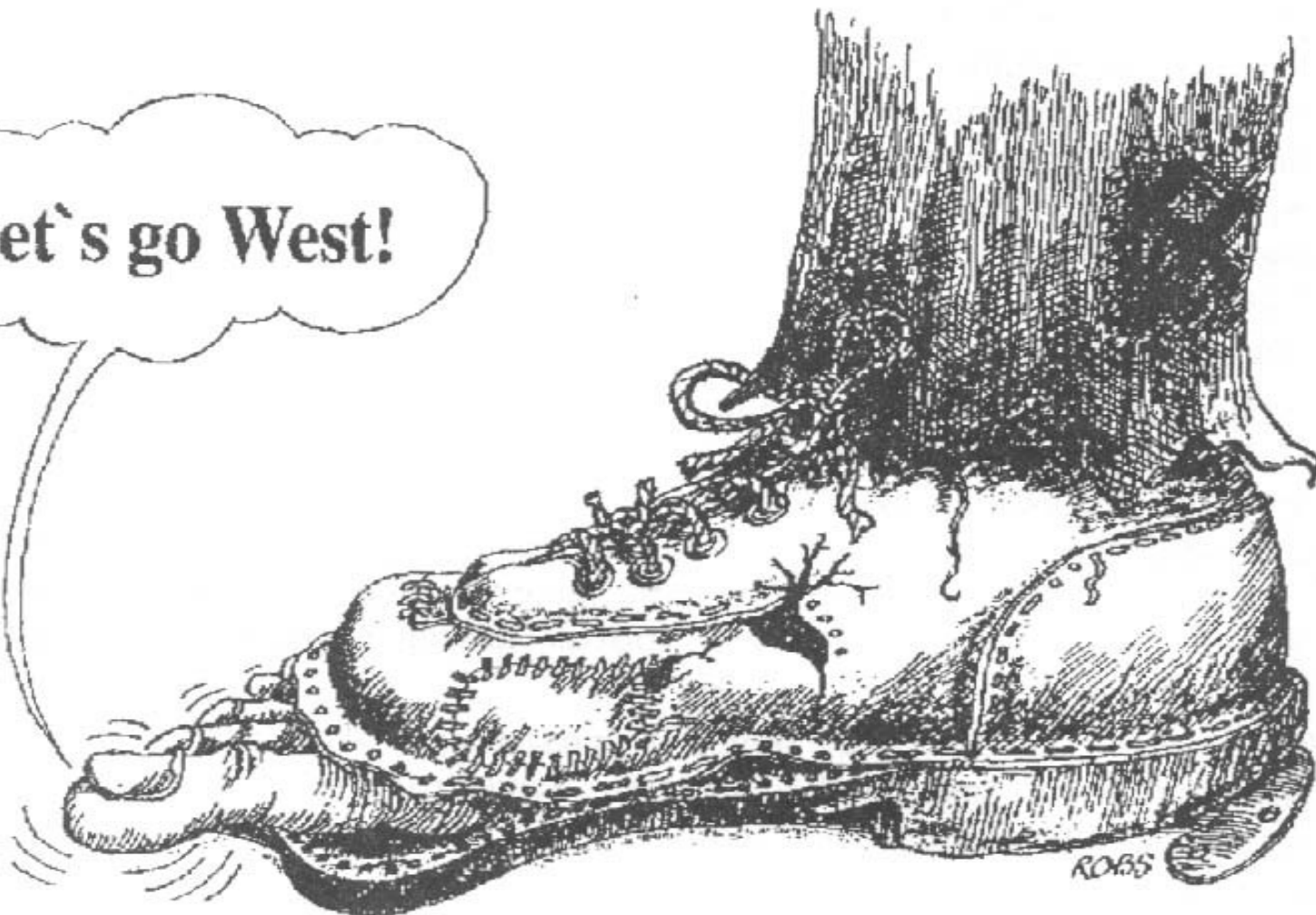
- **Wychowanie fizyczne** -to nazwa przedmiotu szkolnego w większości państw europejskich.
- W Polsce **-Sport** -stanowi ważny blok tematyczny w nowej podstawie programowej oraz jest jedną z czterech form zajęć fakultatywnych

Czy tak bardzo zmieniła się szkoła, czy też tak bardzo zmienił się sport?

Czy to (r)ewolucja w obszarze kulturowym nazywanym u nas kulturą fizyczną?

Czy polski model sportu w szkole spełnia standardy europejskie?

Let`s go West!



← Wstecz

DALSZE INFORMACJE...

Socjologiczny fenomen XX wieku -

„sportification of the society” - spowodował
wewnętrzne zróżnicowanie sportu,
charakteryzujące się dwoma jego
przeciwstawnymi tendencjami:

- „sportyfikacją”

- „desportyfikacją”

„Sportyfikacja” podkreśla silny trend do maksymalizacji osiągnięć (wyników) sportowych, zainicjowany przez „zimną wojnę” i konfrontację dwóch systemów politycznych; po upadku komunizmu podtrzymywany przez komercjalizację i „mediatyzację” sportu.

„Desportyfikacja” – to upowszechnienie „sportu dla każdego”, które obniżyło progi wymagań uczestnictwa w sporcie. Przyjemność, zabawa, bycie w grupie, zdrowie, samorealizacja, sprawność, radość, przygoda, dobry wygląd, to powody dla których ludzie uprawiają sport.

Jednorodny dotychczas sport przekształcił się w odrębne podsystemy kultury ruchu.

1. Sport elit
2. Sport klubowy
3. Sport rekreacyjny
4. Fitness sport
5. Sport przygodowy
6. Sport radosny
7. Sport kosmetyczny (B.Crum,1993)

Każdy z nich posiada wewnętrzne regulaminy, sieć sklepów i agencji, oferujących specjalistyczny sprzęt i usługi.

W krajach Unii Europejskiej istnieje wiele modeli organizacyjnych, struktur i programów sportu w szkole. W większości państw unijnych **szkoły posiadają pełną autonomię** w programowaniu tej działalności.

Szkolne zajęcia sportowe organizowane są we współpracy z lokalnymi instytucjami sportowymi, sponsorami, również przy pomocy finansowej władz samorządowych.



Statut International School Sport Federation określa tożsamość sportu szkolnego jako wszelką aktywność **organizowaną i akceptowaną** przez władze szkolne, służącą:

fizycznemu,

intelektualnemu,

moralnemu,

społecznemu

i kulturalnemu rozwojowi wszystkich

uczniów.



Związki sportu i edukacji mają w Europie długą i barwną historię.

Już w starożytnej Grecji – kolebce naszej kultury – Sokrates i Arystoteles, zdawali sobie sprawę z ogromnego znaczenia sportu w edukacji, włączając sport do swoich programów nauczania twierdząc, że sport przyczynia się do zachowania nie tylko fizycznej, lecz również psychicznej równowagi każdego z nas.



CELE EYES-2004

- zwiększenie świadomości organizacji edukacyjnych i sportowych co do potrzeby współpracy na rzecz rozwoju edukacji poprzez sport i jej europejskiego wymiaru...
- wykorzystanie wartości, jakie niesie za sobą sport, w celu podnoszenia wiedzy i kwalifikacji, umożliwiających młodym ludziom kształtowanie sprawności fizycznej oraz skłonności do osobistego wysiłku, a także rozwijanie umiejętności społecznych takich, jak praca zespołowa, solidarność, tolerancja oraz fair play,
- analiza problemów związanych z edukacją młodych sportowców uprawiających sport wyczynowy.

Interdyscyplinarne badania dokumentują wpływ uczestnictwa w sporcie na rozwój psychiczny i społeczny uczniów.(m.in., Vuori, 1995; Schields & Bredmeier, 1995; Van Bottenburg & Schuyt, 1996, Armstrong & Welsman, 1999; Bretttschneider, 1999; De Knop, Vanreusel & Scheerder, 2002; Coakley, 2004).

- „Uczenie się ruchu”, to najczęstszy sposób pojmowania wychowania fizycznego i sportu w szkole.
- „Ruszanie się, aby się uczyć” to wykorzystanie aktywności fizycznej jako kontekstu i środka w procesie kształcenia i wychowania, którego celem jest osiągnięcie całej gamy rezultatów edukacyjnych. M.in.: zachowania i działania odpowiedzialnego oraz efektywnego (Talbot M., 1999).

Stegeman, Janssens wyróżniają cele :

swoiste (sport-related goals) -sport jako cel.

cele pozasportowe (goals beyond sport)- sport jako
środek . (Stegeman, Janssens 2004, (Steenbergen,
Tamboer 1998).).

Pozasportowe cele uczestnictwa w sporcie:
kształtowanie charakteru,
rozwój moralny,
obywatelski,
uzasadniają konieczność włączenia sportu do
programów działalności placówek edukacyjnych
(Stevenson 1975).

Sport w szkole może być środkiem kształtowania tzw. umiejętności życiowych m.in.:

- działanie pod presją,
- rozwiązywanie problemów,
- sprostanie terminom i wyzwaniom,
- wytyczanie celów,
- komunikowanie się,
- radzenie sobie zarówno w sytuacji zwycięstwa jak i porażki,
- praca w grupie oraz wewnątrz systemu i czerpanie z tego zysku (Danish i Nellen ,1997) .

Organizatorzy sportu szkolnego muszą mieć świadomość jego niezaprzeczalnych pedagogicznych wartości ale również negatywnych wpływów.

Z badań wynika, że ludzie (szczególnie mężczyźni), którzy uprawiają sport na najwyższym poziomie mniejszą wagę przykładają do zasady „fair play” (Shields i Bredemeier, 1995).

Aksjologiczne rozterki- faul taktyczny
a zasada fair play
-trener czy nauczyciel?!

Ludzie aktywni fizycznie mają lepsze nawyki żywieniowe niż ci nieaktywni. Jednak problem jest bardziej złożony jeżeli chodzi o palenie papierosów, spożywanie alkoholu i stosunek do narkotyków.

Twierdzenie, że sport może korzystnie wpływać na inne nawyki związane ze stylem życia musi być rozważane z ostrożnym optymizmem.” (Vuori 1995)

Związki między uczestnictwem w sporcie a rozwojem osobowości są niejednoznaczne. Komplikuje je fakt, że pojęcie osobowości nie zostało precyzyjnie zdefiniowane

Sport jako środek przeciwdziałania narastającej agresji wśród młodych ludzi.

Krytycy sportu skupiają się na często towarzyszącym mu zjawisku agresji.

Obrońcy przekonują z kolei, że kontrolowana agresja w sporcie powoduje jej społecznie akceptowalne „ujście”.

Teoria społecznego uczenia się zakłada, że agresja, jest wyuczonym wzorem reakcji, na który ma wpływ „modelowanie i wzmacnianie” (Coakley, 2002).

Dobrze organizowane uczestnictwo uczniów w sporcie może być czynnikiem pozytywnych efektów edukacyjnych.

Skala tych efektów uzależniona jest od przestrzegania przez organizatorów i nauczycieli sportu w szkole szeregu ważnych zasad.

1. Obniżenie progu uczestnictwa w sporcie, aby każdy uczeń miał prawo do udziału w zajęciach sportowych wg własnych zainteresowań a nie posiadanych predyspozycji .

2. Wysłunięcie szerokiej i zróżnicowanej oferty dyscyplin (form aktywności) sportowych.



3. Nie uleganie bezkrytycznie propozycjom uczniów, ale równocześnie nienarzucanie sportów, które były najważniejsze w naszej własnej biografii (kontrakt pedagogiczny).

4. Włączenie lokalnych stowarzyszeń sportowych (kluby sportowe, szkoły tańca, centrum sprawności itp.) w programowanie i organizację zajęć w szkole.


5. Kształtowanie samodzielności oraz odpowiedzialności uczniów poprzez włączanie ich w planowanie, organizację, realizację i ocenę zawodów i imprez sportowych w szkole (Młodzieżowi Organizatorzy Sportu, Młodzieżowi Sędziowie Sportowi).

6. Organizowanie nie tylko zawodów, których celem jest współzawodnictwo sportowe, ale również imprez, festiwali, świąt, plebiscytów fair play itp.

7. Uwzględnianie aspektów finansowych działalności, aby nie dochodziło do wykluczeń uczniów z uczestnictwa w sporcie ze względów ekonomicznych.



Nowa podstawa programowa i znowelizowane zarządzenie o dopuszczalnych formach realizacji zajęć wychowania fizycznego stwarzają prawne i programowe warunki dla upowszechnienia sportu w szkole.



Poza funkcją egalitarną, np. stwarzanie wszystkim uczniom szans w dostępie do edukacji, od szkoły oczekuje się również pełnienia funkcji elitarnego kształcenia uczniów wybitnie utalentowanych.

Kształcenie dzieci młodzieży uzdolnionej ruchowo uznano w latach 70-tych za ważne zadanie szkoły w wielu krajach europejskich.

We Francji kształcenie młodzieży uzdolnionej sportowo zostało uznane również za ważne zadanie państwa. Obejmuje ono poziom gimnazjum i liceum

Dzieci i młodzież mają zajęcia szkolne dostosowane do treningów i obozów sportowych. Koordynatorami sekcji są nauczyciele różnych przedmiotów

Do ich głównych obowiązków należy:

koordynowanie spraw dydaktyki i treningu sportowego,

opieka wychowawcza nad młodymi sportowcami, pomoc w nauce, jeżeli taka jest konieczna.

55 francuskich federacji sportów wyczynowych prowadzi 256 centrów edukacji sportowej.

Minister Edukacji zapewnia warunki do nauki oraz indywidualny tok nauczania, dostosowany do specyfiki dyscypliny.

Minister Sportu nadzoruje szkolenie sportowe.

W Holandii funkcjonuje państwowy system szkolnictwa sportowego obejmujący 12 Centrów Edukacji i Sportu.

Podstawę prawną stanowi rozporządzenie Ministra Edukacji. Zredukowano o 15% liczbę godzin tzw. przedmiotów artystycznych oraz zapewniono wszystkim uczniom indywidualny tok nauczania.

Trenerów do pracy w tych szkołach desygnują związki sportowe. Dostosowane do treningów plany zajęć lekcyjnych są opracowywane i monitorowane przez Ministerstwo Edukacji oraz narodowe związki sportowe.

W Belgii państwowy system kształcenia uzdolnionej sportowo młodzieży realizuje 9 szkół sportowych dla uczniów w wieku 12-18 lat. Finansowany przez rząd program sportowy obejmuje 12 z 32 godzin lekcyjnych w tygodniu.

Rząd podpisał w tej sprawie porozumienie z federacjami sportowymi. W szkołach sportowych uprawia się gry, badminton, tenis stołowy, judo, narciarstwo, golf, tenis, lekkoatletykę, gimnastykę sportową, żeglarstwo i jazdę konną

W Szwecji, która uwzględniając liczbę mieszkańców (8,5 mln) posiada jeden z najwyższych w Europie wskaźników uczestnictwa w sporcie, sport uprawia 1,9 mln osób, sieć szkolnictwa sportowego jest bardzo rozbudowana.

31 związków sportowych prowadzi 92 szkoły dla ponad 2,5 tys. uczniów.
Co 4-6 uczeń szkoły sportowej jest członkiem kadry narodowej.

- Czy polskie propozycje programowe wychowania fizycznego i sportu w szkole spełniają standardy europejskie?

•z-----Oorspronkelijk bericht-----

Van: Meiners-Pieters, C.M.M.

Verzonden: woensdag 20 oktober 2004 9:37

Aan: 'Jerzy Pospiech'

Onderwerp: FW: Re-presentation EYES Closing Ceremony/pospiech

Dear Mr Pospiech,

In your speech you can inform the delegates of the way Poland has arranged there physical education. As I understand you were the president of the commission that made the physical education programma for the Polish government (I've read a Dutch translation of your English article on this issue). I think Poland is far ahead and we can learn a lot from your approach. It would be nice if you elaborate a bit about the reason that Poland has chosen this approach on physical education and what other countries can learn from Poland (would it even work in every country?).

W twojej prezentacji możesz przedstawić organizację wychowania fizycznego w Polsce. Jak mi wiadomo przewodniczyłeś zespołowi, który na zlecenie polskich władz opracował program wychowania fizycznego (czytałam holenderskie tłumaczenie twojego anglojęzycznego artykułu na ten temat). **Myślę, że Polska przoduje pod tym względem i my możemy się wiele od was nauczyć.** Dobrze byłoby, gdybyś powiedział coś na temat powodów dla których wybraliście taką koncepcję programową wychowania fizycznego **i czego inne kraje mogłyby się nauczyć od Polski (co mogłoby się sprawdzić we wszystkich krajach?)**

Uwagi końcowe:

1. Nie ma jednolitego modelu sportu w systemach edukacyjnych, wspólnego dla wszystkich członków Unii Europejskiej.
2. Kształcenie młodzieży uzdolnionej sportowo (najczęściej uczniów w wieku 12-18 lat oraz studentów) w wielu państwach UE zostało uznane za ważne zadanie szkoły i państwa, realizowane przez agendy rządowe we współpracy ze związkami sportowymi.

3. Instytucjonalne łączenie treningu sportowego z nauką szkolną i studiami w szkołach mistrzostwa sportowego uznano w wielu krajach za najlepszy sposób rozwiązania problemów sportowców po zakończeniu kariery zawodniczej.

4. Szkoła jest i w najbliższej przyszłości wydaje się być najodpowiedniejszym partnerem organizacji i stowarzyszeń sportowych.

5. Sąsiedztwo to może być bardzo korzystne zarówno dla szkoły jako instytucji edukacyjnej jak i organizacji i stowarzyszeń sportowych.

•

6. Wychowanie fizyczne i sport w szkole winni szukać inspiracji w pozaszkolnym ruchu sportowym oraz przygotować uczniów do uczestnictwa w sporcie (rozumianym bardzo szeroko).



7. Sport może być ważnym źródłem
i nośnikiem wartości edukacyjnych.



Warunek:

Sport w szkole nie może utracić
swojej edukacyjnej tożsamości.



Dziękuję za uwagę



Jerzy Pośpiech

Edukacyjne walory sportu w szkole
-perspektywa europejska

Warszawa 6.XI.2009r.